

PROTECȚIA DREPTULUI LA UN MEDIU SĂNĂTOS

PRINCIPALELE REGLEMENTĂRI INTERNAȚIONALE ÎN MATERIE DE MEDIU

La nivel global, preocuparea pentru calitatea și protecția mediului înconjurător a fost pusă în discuție pentru prima dată în anul 1972, la prima Conferință Mondială a Națiunilor Unite pe această temă, organizată la Stockholm. Prin Declarația asupra mediului înconjurător adoptată cu prilejul acestei conferințe s-au stabilit o serie de principii privind drepturile și obligațiile statului în ceea ce privește protecția mediului înconjurător precum și căile și mijloacele de dezvoltare a cooperării internaționale în materie de mediu.

Acest document a fost primul care a recunoscut explicit legătura dintre protecția mediului și drepturile omului, stabilind că „Omul are un drept fundamental de libertate, egalitate și la condiții de viață satisfăcătoare, într-un mediu de o calitate care să îi permită să trăiască în demnitate și bunăstare. El are datoria supremă de a proteja și ameliora mediul înconjurător pentru generațiile prezente și viitoare”. Deși importanța acestui document nu poate fi contestată, trebuie remarcat faptul că el nu recunoaște în mod direct un drept la mediu ca atare. Este vorba mai degrabă de o recunoaștere indirectă a acestuia¹, prin stabilirea legăturii între drepturile omului precum dreptul la viață și libertate și calitatea mediului înconjurător, subliniindu-se faptul că respectarea dispozițiilor în materie de mediu reprezintă o cerință pentru asigurarea unor condiții de viață satisfăcătoare.

După adoptarea Declarației de la Stockholm care a pus bazele dezvoltării dreptului internațional la mediu, preocupările mondiale în acest domeniu s-au intensificat. Astfel, cu prilejul celei de-a doua Conferințe a Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare organizată în 1992 la Rio de Janeiro a fost adoptată o Declarație menită a o completa pe cea de la Stockholm, în condițiile specifice sfârșitului de secol, motiv pentru care o atenție deosebită a fost acordată „dezvoltării durabile”.

Nici o dispoziție din Declarația de la Rio nu tratează explicit drepturile omului². Articolul 1 al acestui document stabilește: „Ființele umane sunt în centrul

¹ Emanoil Popescu – *Dreptul mediului*, Ed. Mapamond, Târgu Jiu, 2003, p. 68

² Mircea Dușu – *Dreptul internațional al mediului*, Ed. Lumina Lex, București, 2004, vol 1, p. 71

preocupărilor privind dezvoltarea durabilă . Ele au dreptul la o viață sănătoasă și productivă în armonie cu natura”.

Deși nici un progres nu a fost realizat prin Declarația de la Rio în ceea ce privește recunoașterea dreptului material la un mediu sănătos, acest document este important prin faptul că el consacră dreptul de a avea acces la informațiile privind mediul, participarea publicului la procesul decizional și accesul la justiție în materie de mediu – ca drepturi ce ar putea fi considerate drepturi procedurale derivate din dreptul material la mediu.

Trebuie remarcat faptul că a avut loc o inversare a raportului mediu-dezvoltare. Astfel, dacă după Conferința de la Stockholm mediul nu putea fi conceput fără dezvoltare, după Conferința de la Rio se considera că dezvoltarea durabilă nu are nici o șansă fără existența unui mediu de calitate³.

Primul document care consacră dreptul la mediu⁴ în mod explicit, este Carta Africană a drepturilor omului și ale popoarelor, care în art. 24 prevede: „Toate popoarele au dreptul la un mediu general satisfăcător, favorabil dezvoltării lor.” Această consacrare expresă a dreptului la mediu este surprinzătoare prin faptul că provine din partea unor structuri de cooperare aparținând țărilor lumii a treia care, datorită dificultăților economico-sociale, nu acordă, în general, un loc prioritar preocupărilor ecologice.

Tot într-un document regional – Protocolul adițional din 14 noiembrie 1998 privind drepturile economice, sociale și culturale al Convenției americane a drepturilor omului este recunoscut expres dreptul la un mediu sănătos, stipulând că „fiecare are dreptul de a trăi într-un mediu sănătos și de a beneficia de serviciile publice esențiale”, precum și obligația statelor de a „promova protecția, prezervarea și ameliorarea mediului”.

Pe aceeași linie a accentuării preocupărilor în materie de mediu se înscrie și dreptul european. Astfel, Tratatul de la Roma – fundamentul comunităților europene – nu făcea nici o referire la protecția mediului. În 1986 prin Actul unic european a fost creat un cadru juridic pentru dreptul mediului, fiind consacrat în trei noi articole. Apoi prin Tratatul de la Maastricht din 1992 și Tratatul de la Amsterdam din 1997 s-au

³ Romițan Raul Ciprian, Victor Voicu, Eleodor Tanislav, Mirela Romițan – *Protecția juridică a mediului*, Ed. Semn E, București, 2002, p. 64

⁴ Mircea Duțu, *Despre necesitatea recunoașterii și semnificațiile dreptului fundamental al omului la un mediu sănătos*, în *Dreptul*, nr.9-12/200, p.42.

adus amendamente importante în domeniul mediului, protecția mediului devenind astfel o condiție și o componentă a unei dezvoltări armonioase, echilibrate și durabile.

Tratatul de la Maastricht a introdus conceptul de „creștere durabilă respectând mediul” iar Tratatul de la Amsterdam a ridicat principiul dezvoltării durabile la rangul de scop al Uniunii, făcând din protecția mediului una din prioritățile sale absolute⁵.

Un rol deosebit de important în materie de mediu l-a avut Convenția pentru accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziei și accesul la jurisdicție în probleme de mediu, adoptată în 1998 și ratificată de România în anul 2000.

Preambulul Convenției de la Aarhus pune în evidență două concepte: dreptul la un mediu sănătos, privit ca un drept fundamental al omului precum și importanța accesului la informație, a participării publice și a accesului la justiție în ocrotirea acestui drept.

Articolul 1 al Convenției prevede: „Pentru a contribui la protejarea dreptului oricărei persoane, în generațiile prezente și viitoare, de a trăi într-un mediu corespunzător asigurării sănătății și bunăstării, fiecare parte contractantă trebuie să garanteze dreptul de acces la informație, dreptul publicului de a participa la procesul decizional și accesul la justiție în materie de mediu, în conformitate cu dispozițiile prezentei convenții ”.

Importanța acestor dispoziții rezultă din următoarele aspecte:

- se recunoaște dreptul la mediu ca atare (în schimb nu i se precizează conținutul și este înfățișat cu titlu de obiectiv care trebuie realizat) și
- sunt recunoscute garanțiile procedurale prin care să se realizeze obiectivul - dreptul de acces la informație, dreptul publicului de a participa la procesul decizional și accesul la justiție în materie de mediu⁶.

Principalul dezavantaj al acestor reglementări constă în faptul că dreptul fundamental la un mediu sănătos este redus la simpla sa dimensiune procedurală.

⁵ Fuerea, Augustin – Drept comunitar european. Partea Generală, Ed. All Beck, București, 2003, p. 51

DREPTUL LA MEDIU – Aspecte generale. Conținut. Titularii acestui drept.

Multiplele reglementări internaționale și regionale în materie de mediu folosesc formulări diferite pentru a determina generic noțiunea de drept individual la o anumită calitate a mediului – „dreptul la mediu”, „dreptul la un mediu sănătos”, etc și, de cele mai multe ori, nu-i precizează conținutul.

Inițial, într-o concepție primară, prin *dreptul la mediu* s-ar înțelege dreptul la existența unui mediu apt să întrețină viața umană. Această concepție a fost abandonată, pe măsură ce în diferite documente internaționale era subliniată relația mediu-demnitate umană, ceea ce implică nu numai un nivel al calității mediului care să asigure supraviețuirea biologică dar și satisfacerea nevoilor fundamentale ale omului. Apoi, prin folosirea sintagmei „mediu sănătos” s-a ajuns la a considera că dreptul la mediu implică nu numai absența condițiilor de mediu direct prejudiciabile pentru sănătatea umană, dar și un mediu care să permită individului să atingă cel mai ridicat nivel posibil de sănătate.

În stabilirea conținutului dreptului fundamental la mediu un rol important l-a avut Proiectul de Declarație internațională a drepturilor omului și mediului, adoptat la Geneva în 1994. potrivit acestui document, dreptul la mediu presupune în principiu⁶:

- dreptul de a trăi într-un mediu nepoluat, nedegradat de activități care pot afecta mediul, sănătatea și bunăstarea oamenilor și dezvoltarea durabilă;
- dreptul la cel mai ridicat nivel de sănătate, neafectat de degradarea mediului;
- accesul la resursele de apă și hrană adecvate;
- dreptul la un mediu de muncă sănătos;
- dreptul la condiții de locuit, de folosire a terenurilor și la condiții de viață într-un mediu sănătos;
- dreptul de a nu fi expropriați ca urmare a desfășurării activităților de mediu, cu excepția cazurilor justificate și dreptul celor expropriați, în condiții legale, de a obține reparații adecvate;
- dreptul la asistență în caz de catastrofe naturale și produse de om;
- dreptul de a beneficia de folosința durabilă a naturii și a resurselor acesteia;
- dreptul la conservarea elementelor reprezentative ale naturii ș.a.

⁶ Daniela Marinescu – *Tratat de dreptul mediului*, Ed. Lumina Lex, București, 2003, p.104

Având în vedere faptul că în mod tradițional, drepturile fundamentale formează conținutul raporturilor dintre persoanele fizice și stat, rezultă că obligațiile corelative acestor drepturi revin statului care le recunoaște și le garantează. Prin urmare, dreptul la un mediu sănătos presupune în același timp și îndeplinirea unor obligații referitoare la protecția mediului înconjurător. Astfel, statele au obligația generală de a lua măsurile legale, administrative și orice alte măsuri necesare pentru garantarea dreptului la un mediu sănătos⁷. Aceste măsuri trebuie să aibă scop prevenirea degradării mediului, stabilirea remediilor necesare și reglementarea folosirii durabile a resurselor naturale. Acestei obligații a statului i se adaugă și o serie de garanții procedurale speciale care conferă acestui drept și o dimensiune procedurală.

Trebuie remarcat faptul că în conținutul acestui drept se poate identifica o dimensiune individuală – care implică dreptul fiecărui individ la prevenirea poluării, încetarea activității care produce o poluare și repararea pagubei suferite prin această poluare și o dimensiune colectivă – care implică obligația statelor de a coopera în vederea prevenirii și combaterii poluării, a protejării mediului natural, la nivel regional și internațional. Tocmai datorită acestei duble dimensiuni a dreptului la mediu s-a ajuns la discuții legate de faptul dacă putem considera acest drept ca un drept subiectiv individual – pe considerentul că numai omul poate fi considerat titular al acestui drept sau un drept de mediu ca „drept de solidaritate” (drept colectiv) – punând dreptul la mediu pe același nivel cu dreptul la dezvoltare, dreptul la pace ș.a.

Este cert că nu poate fi contestat nici caracterul individual al dreptul la mediu, dar nici caracterul colectiv, în condițiile în care mediul reprezintă în prezent un patrimoniu al umanității astfel încât *titular al dreptului fundamental la un drept la mediu sănătos și echilibrat devine chiar umanitatea în întregul său*.

În cuprinsul Convenției Europene a Drepturilor Omului nu se regăsește sintagma „mediu înconjurător” și nici aceea de „drept la un mediu sănătos”. Astfel, s-ar putea susține că acest drept nu face parte din categoria drepturilor și libertăților pe care ea le garantează. De altfel, neinclusiunea acestui drept printre cele reglementate de Convenție nu este surprinzătoare, având în vedere că dezvoltarea industrială de la momentul adoptării ei nu ridică probleme deosebite de mediu.

⁷ Anghel Ion – *Dreptul mediului înconjurător*, Ed. Europolis, Constanța, 2004, p. 46

Chiar dacă dreptul la mediu a făcut obiectul a numeroase reglementări internaționale, importanța Convenției și a jurisprudenței C.E.D.O. în această materie este determinantă în a stabili în ce măsură dreptul la mediul înconjurător este transformat într-un drept subiectiv apărut de Convenție și în ce măsură indivizii pot invoca dreptul subiectiv la mediu înconjurător sănătos cu obligația corelativă ce revine statelor, în fața organelor Convenției.

Având în vedere importanța acestui drept și necesitatea acoperirii lipsurilor determinate de faptul că el nu se bucură de o consacrare expresă în Convenție, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a recurs la tehnica „protecției prin ricoșeu”⁸ care a permis extinderea protecției unor drepturi garantate de Convenție la drepturi care nu sunt expres prevăzute de aceasta. Astfel, prin „atracție” de către și sub acoperirea semnificațiilor art. 8 paragraful 1, care recunoaște dreptul oricărei persoane la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței și ale art. 6 paragraful 1, care garantează dreptul la un proces echitabil, jurisprudența C.E.D.O. a ajuns la garantarea protecției mediului ca un drept individual sub trei aspecte principale:

- apartenența sa la conținutul dreptului garantat de art. 8 paragr. 1 din Convenție;
- existența unui drept la informare privind calitatea și pericolele pentru mediu ;
- existența unui drept la un proces echitabil în această privință.

Pe această linie, începând cu anii 1970, Comisia a început să admită treptat și din ce în ce mai explicit că poluările aduceau atingere dreptului la viață privată al persoanelor și că „o poluare sonoră poate afecta neîndoiește bunăstarea fizică a unei persoane și în consecință, aduce atingere vieții private” și că ea „poate, de asemenea, lipsi persoana de posibilitatea de a se bucura de liniștea domiciliului său”. Consecventă acestei direcții, Curtea a admis ulterior că emanațiile sonore puternice generate de exploatarea unui aeroport în apropierea locuințelor reclamanților au avut drept consecință „reducerea calității vieții private și a afectat liniștea căminului”, fapte de natură a aduce atingere dreptului persoanelor la viața privată și la domiciliu.

⁸ Corneliu Bîrsan - *“Convenția europeană a drepturilor omului”*, Ed. All Beck, 2005, București, p. 602

Cauza care a făcut ca dreptul la un mediu sănătos să pătrundă pe calea interpretării art.8 paragr.1 în câmpul de acțiune și de aplicare al Convenției a fost López-Ostra contra Spanie⁹ în care Curtea a statuat că atingerile grave aduse mediului pot afecta bunăstarea unei persoane și pot lipsi de bucuria folosirii domiciliului său, dăunând vieții sale private și de familie, fără ca prin aceasta să-i fie pusă în pericol sănătatea și că în toate cazurile trebuie avut în vedere echilibrul just care trebuie menținut între interesele concurente ale persoanei și ale societății în ansamblul său.

Concluzia Curții în această cauză a fost că statul nu a reușit să mențină un echilibru just între interesul bunăstării comunității care reclama înființarea unei stații de epurare și interesele persoanelor constând în dreptul de a se bucura de respect pentru domiciliu și pentru viața sa familială și privată.

Hotărârea pronunțată în această cauză prezintă importanță și prin faptul că se impune statelor-părți la Convenție o obligație pozitivă – de a lua măsurile necesare destinate a asigura protecția efectivă a dreptului prevăzut de art. 8 paragraful 1 sub aspectul dreptului la un mediu sănătos, inclusiv contra acțiunilor negative ale terților, în alegerea măsurilor de punere în practică a acestei obligații statul bucurându-se de o marjă de apreciere.

Pentru a asigura o protecție efectivă a dreptului la mediu, jurisprudența C.E.D.O. a stabilit o serie de garanții ale dreptului la mediu, respectiv: dreptul la informare privind riscurile de poluare și calitatea mediului, dreptul la un proces echitabil și obligația statelor de a lua măsurile care se impun pentru a asigura realizarea obiectivului – protecția mediului înconjurător.

Dreptul la informare – ca o garanție a dreptului la mediu – a fost invocat pentru prima dată în cauza Anna Maria Guerra și alții contra Italiei¹⁰.

Reclamanții au pretins că neluarea de către autoritățile competente a măsurilor de informare asupra riscurilor și a măsurilor care ar trebui luate în cazul unor accidente majore constituie un atentat la dreptul la libertate de informare, așa cum este garantat de art. 10 al Convenției. Comisia consideră că pentru a stabili dacă un mecanism de acces la informațiile menționate de Guvern a fost efectiv realizat, este

⁹ Berger Vincent, *Jurisprudența Curții europene a drepturilor omului*, Institutul român pentru drepturile omului, București, p.392.

¹⁰ Corneliu-Liviu Popescu – *Jurisprudența Curții Europene a drepturilor omului*, Ed. All Beck, 2003, p. 177

necesar a se stabili care erau informațiile ce puteau fi obținute și a se verifica dacă informațiile la care fac referire reclamații fac parte din acestea.

Comisia consideră că: „informarea publicului reprezintă neîndoiește unul din instrumentele esențiale de protecție a bunăstării și sănătății populației în situațiile de pericol pentru mediul înconjurător” și că există două categorii de informații care trebuie comunicate publicului:

- cele privind măsurile preventive și cele care trebuie luate în cazul producerii unui accident – aceste informații vizează protecția directă a sănătății și a vieții persoanelor;

- informații privind natura și caracteristicile activității industriale sau de altă natură precum și evaluarea riscurilor posibile pentru angajații și muncitorii unei fabrici, pentru populație și mediu. Acestea din urmă informații permit persoanelor interesate să se asigure că activitatea se desfășoară conform normelor tehnice prin care se urmărește asigurarea compatibilității cu protecția mediului înconjurător.

Importanța acestei cauze rezidă în faptul că deși s-a invocat încălcarea art. 10 din Convenție, Curtea a ales să examineze cauza sub aspectul art. 8.

Soluționând cauza, Curtea a reținut că Italia a violat art.8 al Convenției prin aceea că autoritățile au omis să transmită informațiile esențiale privind riscurile majore la care erau expuși reclamanții prin funcționarea fabricii.

Prin această hotărâre s-a înregistrat o evoluție a jurisprudenței CEDO în ceea ce privește dreptul la mediu, în sensul că după ce s-a stabilit în cauza Lopez-Ostra contra Spaniei că statul are obligația pozitivă de a lua măsuri pentru a face să înceteze ori să reducă poluările, Curtea a mers mai departe, statuând obligația statului de a furniza informații despre riscurile grave de poluare¹¹.

Consacrarea prin jurisprudența europeană a dreptului la informația de mediu ca o garanție procedurală a dreptului fundamental la un mediu sănătos este în deplină concordanță cu reglementarea acestei probleme prin Convenția de la Aarhus din 1998. Aceasta garantează dreptul de a avea acces la informație fără ca solicitantul să declare un anumit interes, precum și dreptul publicului de a fi informat de autoritățile publice asupra problemelor de mediu.

¹¹ Corneliu Bîrsan – op. cit., p.602

Potrivit art. 5 paragraful1 al Convenției de la Aarhus: „în caz de pericol iminent pentru sănătatea sau mediul înconjurător, imputabil activităților umane sau datorat unor cauze naturale, toate informațiile de natură a permite publicului să ia măsuri pentru a preveni sau limita eventualele pagube și care sunt în posesia unei autorități publice trebuie difuzate imediat persoanelor care riscă să fie afectate”¹².

¹² Romițan Raul Ciprian, Victor Voicu, Eleodor Tanislav, Mirela Romițan – op. cit., p. 71

REGLEMENTĂRILE INTERNE ÎN MATERIE DE MEDIU

Evoluția legislației în materie de mediu în țara noastră a fost determinată de numeroși factori, precum: ratificarea documentelor internaționale în acest domeniu, accesul României la instituții internaționale cu preocupări majore în domeniul mediului, pregătirea aderării la Uniunea Europeană și evoluția jurisprudenței C.E.D.O. în ceea ce privește dreptul fundamental la mediu.

Astfel, prima lege-cadru privind protecția mediului – Legea nr. 9/1973 – nu cuprindea nici o referire la un drept fundamental la mediu¹³.

Problema recunoașterii și garantării dreptului la un mediu sănătos s-a pus abia după anul 1990. De altfel, nici Constituția din 1991 nu recunoștea expres un drept fundamental la mediu. În cuprinsul acesteia se regăseau unele dispoziții care au permis aprecierea că legea fundamentală recunoaște indirect dreptul la mediu. Astfel, în art. 41 alin. 6 privind dreptul proprietății private s-a statuat că: „Dreptul de proprietate obligă la respectarea sarcinilor privind protecția mediului...”. De asemenea, în art.134 alin.2 lit.e se stabilea că: „Statul trebuie să asigure refacerea și ocrotirea mediului înconjurător, precum și menținerea echilibrului ecologic”. Aceste reglementări constituționale nu puteau fi echivalate cu o recunoaștere a unui drept fundamental la un mediu echilibrat ecologic ci mai degrabă cu simpla instituire a unei obligații în sarcina statului de a proteja mediul¹⁴. Prin urmare, protecția de care se bucura acest drept era aceea a unui drept subiectiv, fără acces la procedurile specifice prevăzute pentru drepturile fundamentale deja constituționalizate.

Aceste dispoziții în materie de mediu din Constituția din 1991 au reprezentat punctul de plecare pentru adoptarea unei noi legi-cadru în acest domeniu – Legea nr. 137/1995 privind protecția mediului¹⁵.

Ordonanța de Urgență nr. 195 din 22 decembrie 2005 privind protecția mediului a înlocuit Legea nr. 137/1995 privind protecția mediului.

¹³ Emanoil Popescu – op. cit., p. 113

¹⁴ Daniela Marinescu – op. cit., p. 88

¹⁵ Publicată în M.Of. al României nr.304 din 30/12/1995.

Ordonanța consacră expres, ca un drept subiectiv, dreptul la un mediu sănătos, stabilind în art. 5 că: „Statul român recunoaște tuturor persoanelor dreptul la un mediu sănătos”. Totodată ea prevede garanțiile procedurale ale acestui drept:

- accesul la informația privind mediul, cu respectarea condițiilor de confidențialitate prevăzute de legislația în vigoare;
- dreptul de a se asocia în organizații de apărare a calității mediului;
- dreptul de consultare în vederea luării deciziilor de mediu;
- eliberarea acordurilor și autorizațiilor de mediu;
- dreptul de a se adresa direct sau prin intermediul unor asociații, autorităților administrative sau judiciare în vederea prevenirii sau în cazul producerii unui prejudiciu direct sau indirect;
- dreptul la despăgubiri pentru prejudiciul suferit.

În același timp, potrivit legii, protecția mediului este consacrată ca o obligație și o responsabilitate a autorităților administrative publice centrale și locale, precum și a tuturor persoanelor fizice și juridice.

Punctul culminant al evoluției legislației românești în materie de mediu l-a reprezentat consacrarea și garantarea constituțională a dreptului fundamental la mediu. Prin Legea de revizuire a Constituției nr. 429/2003 a fost introdus art. 35 intitulat „Dreptul la mediu sănătos”¹⁶, în capitolul consacrat drepturilor și libertăților fundamentale.

Potrivit acestui articol:

- (1) Statul recunoaște dreptul oricărei persoane la un mediu înconjurător sănătos și echilibrat ecologic.
- (2) Statul asigură cadrul legislativ pentru exercitarea acestui drept.
- (3) Persoanele fizice și juridice au îndatorirea de a proteja și a ameliora mediul înconjurător.

Dreptului consacrat prin acest articol îi corespunde obligația stabilită în sarcina statului prin art.135, alin.2 lit.e, de a asigura refacerea și ocrotirea mediului înconjurător și menținerea echilibrului ecologic.

Textul constituțional care consacră expres dreptul la mediu stabilește și îndatorirea oricărei persoane fizice și juridice de a proteja și ameliora mediul, aceasta având un caracter corelativ dreptului recunoscut. Concluzia care se poate desprinde

¹⁶ Romițan Raul Ciprian, Victor Voicu, Eleodor Tanislav, Mirela Romițan – op. cit., p. 95

este aceea că spre deosebire de celelalte îndatoriri fundamentale consacrate prin Constituție care au o existență de sine stătătoare, aceea de a proteja și ameliora mediul există numai în raport și ca o garanție specială a dreptului la un mediu sănătos.

În calitate de drept fundamental recunoscut constituțional, dreptul la un mediu sănătos se bucură de o serie de garanții generale – aferente tuturor drepturilor și libertăților fundamentale și de o serie de garanții speciale cu caracter procedural.

Din prima categorie fac parte, de exemplu, caracterul excepțional și condiționat al măsurilor de restrângere a exercițiului acestui drept, interdicția categorică a suprimării sale și înscrierea sa în rândurile domeniilor care nu pot forma obiectul revizuirii Constituției.

În ceea ce privește sistemul de garanții procedurale pentru dreptul la mediu trebuie remarcat faptul că între cele două dimensiuni de existență și de realizare a dreptului la mediu, cea materială și cea procedurală – nu se poate trasa o linie de demarcație clară și precisă ci se înregistrează o interdependență prin care se urmărește realizarea obiectivului general – protecția dreptului la un mediu sănătos.

Astfel, O.U.G. nr. 195/2005 consacră o serie de garanții procedurale printre care și dreptul de acces la informația de mediu.

Un rol important în reglementarea acestei garanții l-a avut ratificarea de către România a Convenției de la Aarhus privind accesul la informație, participarea publicului la luarea deciziilor și accesul la justiție în problemele de mediu cu precizarea că potrivit art.11 alin 2 din Constituție: „Tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern”. În sensul realizării acestui drept de acces la informația de mediu, Constituția garantează dreptul la informație, stabilind că: „Autoritățile publice, potrivit competențelor care le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice...”. În același sens, art. 75 lit.e din O.U.G. nr. 195/2005 stabilește: „Autoritatea centrală pentru protecția mediului are obligația de a crea sistemul de informare propriu și stabilește condițiile și termenii care permit accesul liber la informațiile privind mediul și participarea publicului la luarea deciziilor privind mediul.

Pe baza Convenției de la Aarhus, Hotărârea de Guvern nr. 1115/2002 privind accesul liber la informațiile de mediu prevede că solicitarea și furnizarea informațiilor

referitoare la mediu se realizează cu respectarea prevederilor Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public¹⁷.

În acest sens, autoritățile publice sunt obligate să pună la dispoziția publicului informațiile pe care le dețin, din oficiu sau la cererea solicitantului, fără justificarea scopului și să asigure în mod gratuit mediatizarea imediată a informației privind mediul în cazul unor amenințări iminente asupra sănătății populației și mediului, datorate unor activități umane sau unor cauze naturale, astfel încât să permită luarea unor măsuri de prevenire și/sau ameliorare a daunelor provocate. În același timp, autoritățile publice pentru protecția mediului furnizează publicului informații generale privind starea mediului prin anunțuri și publicații periodice.

O altă garanție procedurală a dreptului fundamental la mediu este accesul la justiție în materie de mediu.

În acest sens, Legea protecției mediului recunoaște calitatea procesuală activă oricărei persoane fizice precum și organizațiilor neguvernamentale în vederea conservării mediului, pentru această ultimă ipoteză indiferent cine a suferit prejudiciul, având la bază tocmai considerentul că dreptul la un mediu sănătos face parte din categoria „drepturilor de solidaritate”, care implică ideea de omenire, în ansamblul ei, ca titular al acestui drept. În plus, este stabilit dreptul celui care a suferit un prejudiciu să introducă acțiune în justiție pentru a obține despăgubiri, răspunderea pentru prejudiciile cauzate având un caracter obiectiv și solidar.

¹⁷ Anghel Ion – op.cit., p. 87

CONCLUZII

Actualul sistem legislativ din țara noastră în materie de mediu, caracterizat prin consacrarea constituțională a dreptului fundamental la mediu, prin ratificarea unor reglementări internaționale importante în acest domeniu și prin dezvoltarea reglementărilor interne astfel încât să se asigure o garantare efectivă a acestui drept, se înfățișează, astfel, ca fiind unul care asigură o protecție eficientă a dreptului la un mediu sănătos, răspunzând astfel exigențelor europene privind dreptul la mediu.